

Hala století – oslava betonu

PRŮKOPNICKÁ STAVBA V POLSKÉ WROCLAVI

Vybraná společnost památek UNESCO se pyšní nejrůznějšími styly a slohy od kamenných prapočátků lidstva až po nádherné zámky či secesní vyumělkovanost. Najít v takovém klubu stavbu z betonu se zdá jako hloupost. Přesto tam je. A právem.

Rozvoj společnosti a velkých měst na přelomu 19. a 20. století si žádal jako svůj také nové řešení veřejných prostor. Už nestačily malé sály, města chtěla divadla, kina a výstavní haly, kam by se pod jednu střechu vešlo co nejvíce lidí. K takovým městům patřila i polská Wroclav (Vratislav), tehdy ovšem město německé a označované jako Breslau.

Ekonomický růst města si vynutil potřebu postavit nové výstavní prostory. Výsledkem se stala tzv. Hala století (nebo také Jubilejní hala), průkopnické dílo moderního inženýrství a architektury. Stavba, která názorně dokládá vzájemné prolínání a střetávání různých vlivů na počátku 20. století. Patří k budovám, které v podstatě předznamenaly pozdější mocný rozvoj používání vyztuženého betonu ve stavebnictví. Wroclavská hala představuje čerstvý přírůstek na prestižním seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, zapsána sem byla v létě 2006.

Chceme novou halu!

Potřebu nových výstavních ploch ve Wroclavi odstartovala diskuse, již v roce 1908 inicioval ředitel tamního Uměleckého a historického muzea Karl Messner. Odborníci se shodli, že by to měla být víceúčelová výstavní budova. A v souladu s německými tradicemi vybrali rovnou i vhodné datum: 100. výročí, kdy císař Fridrich Vilém III. vyzval poddané k ozbrojenému odporu proti Napoleonovi. Toto výročí dalo stavbě také jméno: Jahrhunderthalle. Dnes ji Poláci označují coby Hala Ludowa.

Ač betonová, oku Hala století nadmíru ladí.

Vznikla v letech 1911 – 13 podle návrhu Maxe Berga, tehdejšího městského architekta v Breslau. Berg studoval v Berlíně a Mnichově, první práce realizoval ve Štětíně a Frankfurtu nad Mohanem. Tam také získal zkušenosti se stavbou veřejných budov. Ovlivnily ho historizující architektonické styly – neogotika, neorenesance, neobiedermeier a také secese.

Inženýrský majstrštyk

Hala století nese zvnějšku ještě rysy německého monumentalismu, interiér však představuje významný mezník ve vývoji moderní architektury – prapočátek používání vyztuženého betonu (železobetonu).

Tato multifunkční rekreační budova s centrálně plánovanou strukturou se nachází na místním výstavišti. Struktura Jubilejní haly se podobá symetrickému čtyřlístu s rozsáhlým kruhovým centrálním prostorem – ten má průměr 65 m a jeho výška dosahuje 42 m. Statika tehdy ještě byla docela v začátcích, a tak postavit monumentální betonovou klenbu nad takovým prostorem představovalo slušný inženýrský oříšek.

Usadit se sem mohlo nějakých šest tisíc lidí. 23 m vysokou kopuli korunuje lucerna z oceli a skla. Okna nechal Berg zhotovit z exotického tvrdého dřeva. Aby zlepšil akustiku, pokryl vnitřní stěny izolační vrstvou betonu smíchaného s dřevem a korkem.

Informace

Wroclav se nachází asi 280 km od Prahy, cesta tam vede přes Hradec Králové a Náchod. Jubilejní hala (Hala Ludowa) se nachází pár minut autem z centra Wroclavi v sousedství Szczytnického parku – oblíbeného místa obyvatel města pro relaxaci.

• Hala Ludowa, ul. Wystawowa 1
www.halaludowa.wroc.pl
www.wroclaw.pl

Dekorativních detailů a ornamentů budova příliš nemá, ovšem obnažené betonové plochy nesou „pečeti“ dřevěného bednění.

Betonová kolonáda

Na západní straně Jubilejní haly se rozkládá monumentální náměstí, má připomínat antické fórum. Na jeho severní straně stojí pavilón se čtyřmi kopulemi, ten navrhl v roce 1912 architekt Hans Poelzig pro historickou výstavu. V severní části areálu Poelzig ještě realizoval betonovou pergolu obklopující umělý rybník. Až o více než dvacet let později, v roce 1937, areál doplnila úřední budova kancelář společnosti spravující výstaviště. Tu navrhl Richard Konwiarz. K fóru vede monumentální vstup ve stylu antické kolonády, lemují ji – jak jinak – sloupky betonové. Touto vychytávkou si své dílo doplnil sám Max Berg v roce 1924.

Hala Ludowa ovšem není jen nějaký „mrtvý“ památník či muzeum. Naopak, dodnes slouží coby kongresové, kulturní i sportovní centrum. Areál obklopuje velký park, poblíž se nachází zoo a promenáda podél Odry. ■ (zel)